

V následujících letech bude hrát MŠMT o svoji roli, miní náměstek ministra školství Jiří Nantl

24.10.2025 - Jiří Nantl | EDUin

Veřejná debata o vzdělávání v Česku se poslední dobou z velké části smrškla na téma peněz. Ty jsou samozřejmě vždy až na prvním místě, i tak bychom však neměli přehlížet, že v českém vzdělávacím systému především potřebujeme pokračovat v hlubších změnách struktury i obsahu vzdělávání, které byly započaty již v končícím vládním období, píše v komentáři končící náměstek ministra školství Jiří Nantl (ODS).

Zásadním tématem pro novou vládu by měla být proměna středního školství. Struktura středoškolských oborů a jejich kapacit je dlouhodobě neadekvátní společenské realitě a poptávce. V ekonomicky klíčových regionech státu každý rok sledujeme dramata týkající se přijímání na střední školy. Provedená digitalizace přijímacího řízení sice průběh zprůhlednila, ale neřeší jeho podstatu. Tu ostatně nelze vyřešit žádným zvelebováním systému jednotných přijímaček (ani již zvažovaným a proveditelným předřazením skládání testů před podáváním přihlášek, ačkoli by to informovanosti uchazečů pomohlo). Potřeba je skutečná strukturální změna v nastavení kapacit dostupnosti středoškolských oborů. Dosavadní vláda v prosinci 2023 schválila v rámci státní koncepce vzdělávací politiky cíl, aby polovinu středoškolských oborů tvořily obory všeobecně vzdělávací, tedy gymnázia a lycea.

Tento cíl odpovídá i dosavadní zkušenosti, že nejen gymnazisté, ale také naprostá většina maturantů ze středních odborných škol se hlásí ve skutečnosti na vysokou školu, přičemž čtvrtina maturantů z odborných škol míří zcela mimo původní zaměření svého středoškolského studia. Pokračování ve změnách, které započala končící vláda, by řešilo tento nesoulad preferencí lidí s kapacitami školského systému a veřejné zdroje i energie všech zúčastněných by byly využity efektivněji.

Součástí těchto změn je také rozvoj lycejních oborů, které v posledních letech zaznamenaly velkou dynamiku. Vliv na to mělo i loni spuštěné pilotní schéma všeobecných lyceí. V těchto oborech došlo k meziročnímu nárůstu studijních míst o pětinu, v posledních přijímačkách na lycea byla podána šestina přihlášek. Jsou totiž cestou k přirozené transformaci části kapacit středních odborných škol.

Přijde modernizace středního školství?

Na ministerstvu školství je připravena celková revize soustavy středoškolských oborů, která počítá se snížením počtu a zprůhledněním studijních cest. Návrh prošel odbornou debatou a zdá se být akceptovatelný z pohledu různých aktérů – pokud jej nová vláda schválí (po dořešení některých legislativních souvislostí by to mohlo přijít na řadu počátkem příštího roku), přijde na řadu krok ještě důležitější. Tím je zadání pro zpracování nových rámcových vzdělávacích programů jednotlivých středoškolských oborů.

To je zásadní příležitost pro modernizaci středního školství a ve skutečnosti pravděpodobně také strategicky nejdůležitější téma, která čeká na nového ministra školství. Podobně v končícím období byly schváleny rámcové vzdělávací programy pro předškolní a základní vzdělávání, které začnou platit v roce 2027. Zatímco však „produkční cyklus“ základního školství je fakticky dekáda, změny ve středním školství se mohou do praxe promítnout daleko rychleji. Nabízí se šance zakomponovat do všeobecné složky všech středoškolských oborů klíčové dovednosti týkající se schopnosti smysluplně a eticky používat nástroje umělé inteligence a vůbec porozumění technologiím (protože žijeme ve světě

taženém technologiemi), podporu občanské a mediální gramotnosti, finanční gramotnosti a podnikavosti, ale také psychické odolnosti a schopnosti řídit svůj osobnostní rozvoj. Po těchto klíčových dovednostech je poptávka ze strany trhu práce i samotných mladých lidí a budoucí ministr školství bude mít v rukou příležitost vnést je do obsahu vzdělávání v každé střední škole.

Tyto změny, které se již připravují a doufejme, že budou pokračovat, by však správně měly tvořit hlavně podhoubí pro proměnu ještě daleko rozsáhlejší a podstatnější, a to je nastavení skutečného systému celoživotního vzdělávání včetně adaptace role středních škol i na tento úkol. Na trhu práce ze všech stran slyšíme, že chybí zaměstnanci. Pohled na demografii však ukazuje, že začnou chybět také děti (na řadě míst už to pociťují mateřské školy a bez uprchlické vlny z Ukrajiny v minulých letech už bychom to viděli i v základních školách). Vedle řízené a chytré imigrační politiky musí být také nevyhnutelnou částí řešení odblokování potenciálu kariérních změn během života. V tom budou střední a vysoké školy nezastupitelné a tento úkol pro ně bude představovat i důležitou kompenzaci za pokles počtu „tradičních“ studentů z řad mladých lidí. Nestane se to však samo a bez aktivního úsilí státu. Bude to chtít dále inovovat legislativní prostředí, možná vytvořit nové nástroje v rámci systému sociálního zabezpečení, aby si dospělí studující v náročnějších oborech, kde nevystačí krátká koncentrovaná rekvalifikace, takové vystoupení ze zavedené profesní dráhy mohli dovolit.

Jelikož jsme v zemi, kde byl jedním z hlavních volebních témat nově vznikající koalice boj proti tomu, aby se v příštím desetiletí začal postupně zvyšovat věk odchodu do důchodu, je možné, že tyto věci jsou už za hranicí představitivosti budoucí vládní garnitury. Bez jejich řešení a bez akcelerace lidského potenciálu Česka však země bude stagnovat. O svoji budoucí roli zde hraje také samo ministerstvo školství. Příští roky rozhodnou, zda z něj bude ministerstvo pro záležitosti škol a učitelů, jehož hlavní „KPI“ bude výše platů, ale dlouhodobě bude mít stále větší problém v konkurenci o rozpočtové zdroje vysvětlovat, proč počet zaměstnanců školství roste, i když počet dětí klesá. Nebo zda se stane skutečným ministerstvem vzdělávání, které bude umět uchopit a propojit vzdělávání ve školách s potřebami celoživotního učení, a tedy pečovat o celý vzdělávací systém, který bude pro lidi relevantní mnohokrát během života, nejen na jeho startu a při vlastním rodičovství.

Autorem komentáře je končící náměstek ministra školství Jiří Nantl. EDUin upozorňuje, že jde o pohled náměstka, nikoliv organizace.

<https://www.eduin.cz/clanky/v-nasledujicich-letech-bude-hrat-msmt-o-svoji-rolu-mini-namestek-ministra-skolstvi-jiri-nantl>